

TECHNISCH VERSLAG

CRB 2014 - 2415

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Technisch verslag 2014

22 december 2014

Tabel 1 bevat de belangrijkste indicatoren van de Belgische macro-economische context van 1996 tot 2016, waaronder de groeiprognoze voor 2015-2016 van het reële bbp, de reële productiviteit (reële bbp/arbeidsvolume), de deflator van het bbp, het nationale indexcijfer van de consumptieprijzen en de gezondheidsindex, waarop de indexeringen zijn gebaseerd.

Tabel 2 geeft de ontwikkeling weer van de uurloonkosten in België en gemiddeld in de drie referentielanden van 1996 tot 2014. Men vindt er dus de loonkloof tussen België en het gemiddelde van de drie referentielanden sedert 1996. Tabel 2 bevat ook de indexeringsprognose van de NBB voor 2015 en 2016 met inachtneming van de indexsprong.

De NBB heeft de indexsprong in aanmerking genomen op de navolgende manier: de indexeringsformules van de verschillende paritaire comités (tenminste van de meeste ervan) werden toegepast op een gezondheidsindex die werd geblokkeerd van eind januari 2015 tot het derde kwartaal van 2016, op welk ogenblik – uitgaande van de beginhypothesen van de simulatie – de theoretische gezondheidsindex (zonder blokkering) meer dan 2% hoger zou hebben gelegen dan in januari 2015. De indexering is m.a.w. gebaseerd op een gezondheidsindex waarvan de gecumuleerde groei 2% kleiner is dan in een situatie zonder indexsprong¹. Aangezien alle indexeringsmechanismen, hoe verschillend ze ook zijn, steunen op de gezondheidsindex, heeft deze methode tot gevolg dat alle werknemers, los van het indexeringsmechanisme in hun paritair comité, hun loon 2% minder snel zullen zien stijgen dan in een situatie zonder indexsprong. De timing zal evenwel niet voor alle werknemers dezelfde zijn. Sommige lonen (zij die jaarlijks worden geïndexeerd) zouden de impact van 2% tegenover januari 2015 immers maar ten volle voelen in de eerste helft van 2017, dus bijna een jaar na het einde van de blokkering van de gezondheidsindex.

Met deze methode worden de indexeringen pas vanaf maart 2015 door de indexsprong getroffen (en dan nog in beperkte mate, aangezien de indexering is gebaseerd op het gemiddelde van de laatste 4 maanden van de gezondheidsindex, waardoor alleen februari in dat gemiddelde zou worden getroffen). De jaarlijkse indexeringen die zijn voorzien in januari 2015 (en die zijn gebaseerd op de groei van de afgevlakte gezondheidsindex van december 2013 tot december 2014), met inbegrip van de negatieve indexeringen in de paritaire comités waar deze zijn voorzien, hebben dus volle uitwerking in de prognose van de NBB. We wijzen erop dat de prognose is gebaseerd op de laatste beschikbare maand op het ogenblik waarop ze werd gerealiseerd, nl. oktober 2013.

Tabel 3 bevat alle beschikbare vooruitzichten m.b.t. de ontwikkeling van de loonkosten per persoon voor de economie in haar geheel voor de periode 2014-2016. Deze prognoses zijn afkomstig van vier soorten bronnen:

- de najaarsvooruitzichten van de nationale prognose-instellingen ("nationale bronnen"): Joint Economic Forecast voor Duitsland, Centraal Planbureau (CPB) voor Nederland, DG Trésor voor Frankrijk en Nationale Bank van België voor België;
- de najaarsvooruitzichten van de Oeso in het kader van de Economic Outlook;
- de najaarsvooruitzichten van de Europese Commissie in het kader van de European Economic Forecasts;

¹ In de simulatie is de groei van de geblokkeerde gezondheidsindex (waarop de indexeringsformules zijn toegepast) in feite iets meer dan 2% kleiner dan de groei van de gezondheidsindex zonder indexsprong. De indexsprong heeft immers niet alleen een rechtstreeks effect van 2%, maar heeft ook als onrechtstreeks effect dat hij de prijzen doet dalen omdat de ondernemingen de daling van de loonkosten doorberekenen in de prijzen (tweederonde-effecten). Het effect op het loon is in werkelijkheid iets groter dan 2% onder invloed van de tweederonde-effecten. We wijzen erop dat de NBB ervan uitgaat dat de indexsprong geen aanleiding zal geven tot grotere reële stijgingen.

- de najaarsvooruitzichten van de nationale banken in het kader van de Macro-economische projecties van het Eurosysteem: Bundesbank voor Duitsland, De Nationale Bank voor Nederland en de Nationale Bank van België voor België. De Banque de France publiceert haar vooruitzichten niet.

Als de informatie beschikbaar was, vermeldt de tabel ook de verwachte ontwikkeling van de uurloonkosten en de uitsplitsing ervan: brutolonen excl. inflatie; inflatie; effect van de werkgeversbijdragen.

Tabel 4 bevat de ramingen van de impact van de invoering van het minimumloon in Duitsland in 2015 die werden gemaakt door de verschillende instellingen die prognoses opstellen: de Joint Economic Forecast (JEF) (nationale bron), de Oeso en de Bundesbank (Duitse nationale bank). De vooruitzichten m.b.t. de kosten per persoon voor Duitsland in 2015 (tabel 3 – nationale bronnen, Oeso en nationale banken) houden rekening met die ramingen.

Tabel 5 bevat drie verschillende prognoseoefeningen voor de gemiddelde ontwikkeling van de loonkosten per persoon in de drie referentielanden. In de eerste oefening ("Min") werd de gemiddelde prognose van de drie gerealiseerd door voor elk land en elk jaar de minimumprognose uit de verschillende prognoses in tabel 3 te halen. In de tweede oefening ("Max") werd de gemiddelde prognose van de drie gerealiseerd door de maximumprognose uit de beschikbare prognoses te halen. In de derde oefening werd uitgegaan van de vooruitzichten van de Oeso. De laatste drie lijnen van de tabel geven weer hoe de vooruitzichten van de Oeso zich situeren ten aanzien van de minimum- en maximumprognoses.

Tabel 6 bevat het verschil in groei van de uurloonkosten tussen de economie in haar geheel en de privésector. Aangezien de economie bestaat uit de privésector en de openbare sector, is elk groeiverschil tussen de economie in haar geheel en de privésector afkomstig van de openbare sector, wat het begrip "Impact van de openbare sector" in de titel van de tabel verklaart. Voor Nederland en Frankrijk werd de impact van de openbare sector geraamd op basis van de vooruitzichten van de nationale prognose-instellingen (CPB en DG Trésor) voor 2015. Er werd uitgegaan van een identieke impact in 2016. Voor Duitsland werd uitgegaan van een nulimpact van de openbare sector in 2015 en 2016². In de veronderstelling dat alle instellingen dezelfde prognoses maken voor de openbare sector (vermits ze zich baseren op dezelfde informatie), kunnen de vooruitzichten van alle instellingen voor de economie in haar geheel worden gecorrigeerd voor die impact van de openbare sector, zodat de prognose voor de privésector eruit kan worden afgeleid. Concreet gezien moet de impact van de openbare sector worden afgetrokken van de prognose voor de economie in haar geheel om de prognose voor de privésector te verkrijgen.

Tabel 7 vergelijkt de groeiscenario's voor de eurozone die worden gehanteerd door de nationale banken (NBB, Bundesbank, Nationale Bank) en door de Oeso, en brengt aan het licht dat deze scenario's zijn gebaseerd op identieke groeicijfers voor het reële bbp.

Tabel 8 vergelijkt de belangrijkste indicatoren van de macro-economische context (groei van het reële bbp, werkloosheidsgraad, inflatie) van de verschillende instellingen die de loonprognoses hebben gemaakt (zie tabel 3).

² Deze instellingen zijn de enige die een prognose maken voor de economie in haar geheel en voor de privésector. Er bestaan evenwel geen prognoses voor 2016. Men veronderstelt dat de impact dezelfde zal zijn in 2015 en 2016 omdat de loonstop bij de overheid in Frankrijk doorloopt en de loonstop in Nederland niet meer van toepassing is vanaf 2015. In Duitsland is er geen specifiek loonbeleid voor het openbaar ambt en de loonakkoorden voor 2014 tonen geen verschil tussen de privésector en de openbare sector.

De tabellen 9 en 10 bevatten de prognosefouten die in het verleden m.b.t. de loonkosten zijn gemaakt, m.a.w. de verschillen tussen de prognoses en de gerealiseerde waarden. Tabel 9 vergelijkt de vooruitzichten m.b.t. de loonkosten per persoon voor de economie in haar geheel die de Oeso elk najaar opstelt met de waargenomen waarden van diezelfde variabele volgens de nationale rekeningen. Tabel 10 vergelijkt de vooruitzichten m.b.t. de uurloonkosten in de privésector die door het secretariaat werden gerealiseerd in het Technisch verslag (op basis van de prognoses per persoon van de Oeso en van zijn eigen projecties betreffende de arbeidsduur) met de waargenomen waarden van diezelfde variabele volgens de nationale rekeningen. De resultaten van beide vergelijkingen zijn bijna identiek.

De eerste lijn van de tabellen (ex ante) bevat de prognoses. De tweede lijn (ex post) bevat de gerealiseerde waarden. De derde lijn (prognosefout) geeft het verschil tussen de prognoses en de gerealiseerde waarden. Een positief (negatief) cijfer betekent dat een opwaartse (neerwaartse) prognosefout werd gemaakt. De tabellen geven deze drie percentages per twee jaar en voor de periode in haar geheel. Het laatste percentage onderaan rechts is dus de totale prognosefout over de hele periode. Om de gemiddelde fout per periode van twee jaar te kennen, volstaat het de totale fout te delen door het aantal periodes (8). Het resultaat wordt vermeld in de lijn "gemiddeld verschil". Dit gemiddeld verschil benadert zeer dicht het verschil tussen de prognose van de Oeso en de prognose uit de minimumvooruitzichten van tabel 5. Bovendien het gemiddeld verschil bevatten de tabellen ook het absoluut gemiddeld verschil (gemiddelde van de absolute verschillen en niet van de gewone verschillen, die elkaar kunnen compenseren), het gemiddeld verschil als alleen rekening wordt gehouden met de opwaartse prognosefouten, en de standaardafwijking.

Grafiek 1 toont de prijs van de Brent-olie die werd waargenomen tot in oktober 2014 en de voorspelling ervan door de Oeso en door het Europees stelsel van centrale banken.

Grafiek 2 vergelijkt de groei van het reële bbp, de inflatie en de werkloosheidsgraad tussen het basisscenario van de Oeso en haar pessimistische scenario.

Grafiek 3 geeft de tendens van de productiviteit (reëel bbp/arbeidsvolume) – m.a.w. de voor cyclische schommelingen gecorrigeerde productiviteit – weer.

De volgende tabellen zijn er die gewoonlijk worden opgenomen in het Technisch verslag en die betrekking hebben op:

- de werkgelegenheid (tabel 11);
- O&O (tabel 12);
- elementen van de looncontext (tabel 13): impact van de (para)fiscaliteit op de koopkracht en ontwikkeling van het reëel bruto alternatief beschikbaar inkomen per inwoner.

Tabel 1: Belangrijkste indicatoren van de Belgische macro-economische context van 1996 tot 2016

Macro-economische context	2009	2010	2011	2012	2013	97-13 ⁽⁷⁾	2014 ^p	2015 ^p	2016 ^p	09-10	11-12	13-14 ^p	15 ^p -16 ^p
	<i>Jaarlijkse veranderingspercentages</i>						<i>Gecumuleerde veranderingspercentages⁽⁸⁾</i>						
Bruto binnenlands product, economie in haar geheel, volume ⁽¹⁾	-2,6%	2,5%	1,6%	0,1%	0,3%	1,8%	1,0%	0,9%	1,4%	-0,2%	1,7%	1,3%	2,3%
Uurproductiviteit, economie in haar geheel ⁽¹⁾	-1,3%	1,4%	-0,5%	-0,3%	0,3%	0,8%	0,7%	0,3%	0,5%	0,1%	-0,8%	1,0%	0,9%
Deflator van het bbp, economie in haar geheel ⁽¹⁾	1,1%	2,0%	2,2%	2,1%	1,5%	1,8%	0,6%	0,9%	1,0%	3,2%	4,3%	2,2%	1,9%
Consumptieprijsindex ⁽²⁾	-0,1%	2,2%	3,5%	2,8%	1,1%	2,0%	0,4%	0,6%	1,2%	2,1%	6,5%	1,5%	1,8%
Gezondheidsindex ⁽²⁾	0,6%	1,7%	3,1%	2,6%	1,2%	1,9%	0,4%	0,7%	1,1%	2,3%	5,8%	1,7%	1,9%
Interne ruilvoet ⁽³⁾	-1,6%	1,5%	-0,5%	-1,1%		-0,4%				-0,2%	-1,6%		
Schuldgraad van de ondernemingen, niveau ⁽⁴⁾	51,6%	47,8%	46,8%	46,5%		44,2%				49,7%	46,6%		
Kapitaal-arbeidratio (gefilterde reeks) ⁽⁵⁾	-0,1%	-0,2%	-0,3%	-0,4%		0,4%				-0,4%	-0,7%		
Loonaandeel in de verwerkende industrie ⁽⁶⁾													
Niveau	75,9%	71,7%	73,7%	76,9%		70,9%				73,8%	75,3%		
Veranderingspercentage	6,7%	-5,6%	2,7%	4,4%		0,5%				0,8%	7,2%		
Loonaandeel in de privésector excl. verwerkende industrie, financiële sector en vastgoedsector ⁽⁶⁾													
Niveau	82,8%	82,1%	82,5%	84,2%		82,0%				82,4%	83,4%		
Veranderingspercentage	4,0%	-0,8%	0,4%	2,1%		0,0%				3,2%	2,6%		

⁽¹⁾ Bron: INR (1996-2013) en NBB (2014-2016)

⁽²⁾ Bronnen: fod Economie (1996-2013) en NBB (2014-2016)

⁽³⁾ Verhouding: deflator van het bbp/indexering: de ruilvoeten verbeteren wanneer de deflator van het bbp sneller stijgt dan de indexering; Bronnen: INR en fod Werkgelegenheid, berekeningen CRB

⁽⁴⁾ Schuldgraad van de Belgische niet-financiële ondernemingen, met inbegrip van de geëffectiseerde bankkredieten en van de kredieten die werden toegekend door banken die buiten de eurozone gelegen zijn, in % van het bbp; Bron: NBB

⁽⁵⁾ Bronnen: FPB, berekeningen CRB

⁽⁶⁾ Bronnen: INR, berekeningen CRB

⁽⁷⁾ Gemiddeld jaarlijks veranderingspercentage over de periode 1997-2013 (1997-2012 voor loonaandeel), behalve voor de schuldgraad van de ondernemingen en het niveau van het gecorrigeerde loonaandeel (eenvoudig rekenkundig gemiddelde)

⁽⁸⁾ Gecumuleerd veranderingspercentages, behalve voor de schuldgraad van de ondernemingen en het niveau van het gecorrigeerde loonaandeel (eenvoudig rekenkundig gemiddelde).

^p = vooruitzicht

Lonen

Tabel 2: Uurloonkostenontwikkeling in België en gemiddeld in de drie referentielanden

II. Uurloonkostenontwikkeling in de privésector	2011	2012	2013	2014 ^P	2015 ^P	2016 ^P	11-12	13-14 ^P	97-14 ^P	15 ^P -16 ^P
	<i>Gecumuleerde veranderingspercentages⁽⁶⁾</i>									
Index (1996=100) van de relatieve loonkostenontwikkeling : België / Gemid. 3 in de privésector ⁽¹⁾	103,9	104,0	104,2	102,9			104,0	102,9		
Gemiddelde 3										
Oeso (economie in haar geheel) ⁽²⁾				1,9%						
Secretariaat (privésector) ⁽¹⁾	2,2%	3,1%	2,3%	2,1%			5,3%	4,4%	51,5%	
België										
Oeso (economie in haar geheel) ⁽²⁾				0,0%						
Secretariaat (privésector) ⁽¹⁾	2,2%	3,2%	2,4%	0,8%			5,6%	3,2%	55,8%	
waarvan : -indexering ⁽³⁾	2,7%	2,9%	1,9%	0,7%	0,2%	0,2%	5,7%	2,7%	38,6%	0,3%
- bruto-uurlonen buiten indexering	-0,2%	0,3%	0,6%	0,1%			0,1%	0,7%	11,0%	
- effect van de sociale werkgeversbijdragen ⁽⁴⁾	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,0%			-0,2%	-0,1%	1,3%	
waarvan :										
- betaald aan overheid	0,2%	-0,1%	-0,1%				-0,1%			
- betaald aan privésector	-0,4%	0,1%	-0,1%				0,1%			
- toegerekende bijdragen ⁽⁵⁾	-0,1%	0,0%	0,0%				0,0%			
⁽¹⁾ Tijdreeks (1996-2013): bron Nationale Rekeningen. Prognose 2014: bron secretariaat. Zie het hoofdstuk over de lonen voor meer preciseringen over de methode. ⁽²⁾ Economic Outlook van de Oeso, november 2014. ⁽³⁾ Tijdreeks (1996-2013): fod Werkgelegenheid. Prognose 2014: NBB. ⁽⁴⁾ Groeiverschil tussen de uurloonkosten en het bruto-uurloon. ⁽⁵⁾ Hoofdzakelijk gewaarborgde lonen (ziekte), ontslagvergoedingen en andere sociale voordelen (pensioenen die rechtstreeks door de werkgever aan voormalige werknemers worden uitbetaald, kinderbijslag). ⁽⁶⁾ Behalve voor de index van de relatieve loonkostenontwikkeling België/gemiddelde van de 3: waarde van de index aan het einde van de periode.										

Loonvoorzichten

Tabel 3: Vergelijking van de nationale vooruitzichten m.b.t. de loonkostenontwikkeling per persoon, volgens verschillende bronnen – economie in haar geheel

	2014			2015			2016				
	Nationale bronnen	Oeso	EC	Nationale banken	Nationale bronnen	Oeso	EC	Nationale banken	Oeso	EC	Nationale banken
Duitsland											
Loonkosten per persoon	2,5%	2,8%	2,8%	2,6%	3,5%	3,6%	3,3%	2,8%	3,0%	3,0%	3,0%
Arbeidsduur	0,4%	0,5%			0,4%	-0,1%					0,0%
Uurloonkosten	2,1%	2,3%			3,1%	3,7%			3,0%		
waarv - bruto-uurlonen excl. inflatie	1,1%	1,6%			1,8%	2,4%			1,7%		
- inflatie (GICP)	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%	1,4%	1,2%	1,2%	1,1%	1,7%	1,6%	1,8%
- effect van de werkgeversbijdragen	0,0%	-0,1%		-0,1%	-0,1%	0,0%		0,1%	-0,3%		0,0%
Nederland											
Loonkosten per persoon	2,8% ⁽¹⁾	0,9%	2,6% ⁽¹⁾	1,1% ⁽³⁾	1,3% ⁽¹⁾	0,6%	0,6% ⁽¹⁾	1,5% ⁽³⁾	1,4%	1,8% ⁽¹⁾	2,4% ⁽³⁾
Arbeidsduur	0,0% ⁽²⁾	0,1%			0,0% ⁽²⁾	0,5%			0,6%		
Uurloonkosten	2,8%	0,8%			1,3%	0,1%			0,8%		
waarv - bruto-uurlonen excl. inflatie	0,9%	0,2%			1,1%	-0,7%			-0,1%		
- inflatie (GICP)	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	1,0%	0,8%	0,8%	0,5%	0,9%	1,1%	1,0%
- effect van de werkgeversbijdragen	1,4%	0,2%		0,0% ⁽⁴⁾	-0,8%	-0,1%		0,0% ⁽⁴⁾	0,1%		0,8% ⁽⁴⁾
Frankrijk											
Loonkosten per persoon	1,3%	1,7%	1,4% ⁽¹⁾		1,2%	1,5%	0,9% ⁽¹⁾		1,5%	1,0% ⁽¹⁾	
Arbeidsduur	0,0% ⁽⁵⁾	0,0%			0,0% ⁽⁵⁾	0,3%			0,2%		
Uurloonkosten	1,3%	1,7%			1,2%	1,2%			1,3%		
waarv - bruto-uurlonen excl. inflatie	0,6%	1,0%			0,4%	1,0%			0,9%		
- inflatie (GICP)	0,7%	0,6%	0,6%		1,1%	0,5%	0,7%		0,9%	1,1%	
- effect van de werkgeversbijdragen	0,0%	0,0%			-0,3%	-0,3%			-0,5%		
Gemiddelde van de 3											
Loonkosten per persoon	2,1%	2,2%	2,2%		2,4%	2,4%	2,1%		2,3%	2,1%	
Arbeidsduur	0,2%	0,3%			0,2%	0,1%			0,1%		
Uurloonkosten	1,9%	1,9%			2,2%	2,3%			2,1%		
waarv - bruto-uurlonen excl. inflatie	0,9%	1,2%			1,2%	1,5%			1,2%		
- inflatie (GICP)	0,8%	0,7%	0,7%		1,2%	0,9%	0,9%		1,3%	1,4%	
- effect van de werkgeversbijdragen	0,2%	0,0%			-0,3%	-0,1%			-0,4%		
België											
Loonkosten per persoon	0,7%	0,6%	0,6%								
Arbeidsduur	-0,1%	0,5%									
Uurloonkosten	0,8%	0,0%									
waarv - bruto-uurlonen excl. inflatie	0,1%	-0,3%									
- inflatie (GICP)	0,6%	0,6%	0,6%								
- effect van de werkgeversbijdragen	0,1%	-0,2%									

(1) Loonkosten per VTE

(2) Hypothese van constante arbeidsduur per VTE

(3) Privésector. Pro memorie: het groeiverschil tussen de totale economie en de privésector (nationale bronnen) bedraagt -0,2% in 2014 en 0,1% in 2015. Er wordt van uitgegaan dat het ook 0,1% bedraagt in 2016.

(4) Groeiverschil tussen de loonkosten en de cao-lonen in de privésector

(5) Hypothese van constante arbeidsduur per werknemer

Bronnen: JEF, CPB, DG Trésor, NBB, EC, Oeso, DNB, Bundesbank, eigen berekeningen secretariaat CRB

Tabel 4: Ramingen van de impact van de invoering van het minimumloon in Duitsland op de loonkosten per persoon in 2015

JEF	+1,0% en 2015
Oeso	+0,7% en 2015
Bundesbank	+0,5% en 2015

Tabel 5: Maximale en minimale vooruitzichten m.b.t. de loonkostenontwikkeling per persoon in de economie in haar geheel in 2015 en 2016

	2015	2016	2015-2016
Min			
Duitsland	2,8% Bundesbank	3,0% Oeso, EC, Bundesbank	5,9%
Nederland	0,6% Oeso, EC	1,4% Oeso	2,0%
Frankrijk	0,9%	1,0% EC	1,8%
Gem-3	1,8%	2,1%	3,9%
Max			
Duitsland	3,6% Oeso, EC	3,0% Oeso, EC, Bundesbank	6,7%
Nederland	1,5% DNB	2,4% DNB	3,9%
Frankrijk	1,5% Oeso, EC	1,5% Oeso	3,0%
Gem-3	2,5%	2,4%	5,0%
Oeso			
Duitsland	3,6% Oeso	3,0% Oeso	6,7%
Nederland	0,6% Oeso	1,4% Oeso	2,0%
Frankrijk	1,5% Oeso	1,5% Oeso	3,0%
Gem-3	2,4%	2,3%	4,7%
Moy-3			
Max - Min	0,7%	0,3%	1,1%
Max - Oeso	0,1%	0,1%	0,2%
Oeso - Min	0,6%	0,2%	0,8%

Bronnen: Bundesbank, Oeso, EC, DNB, berekeningen secretariaat CRB

Tabel 6: Impact van de overheidssector op de uurloonkosten in de referentielanden in 2015 en 2016

	2015	2016	2015-2016
Duitsland	0,0%	0,0%	0,0%
Nederland	0,1%	0,1%	0,2%
Frankrijk	-0,4%	-0,4%	-0,8%
Gem-3	-0,1%	-0,1%	-0,3%

Noten: De impact van de overheidssector stemt overeen met het verschil in groei van de uurloonkosten tussen de economie in haar geheel en de privésector. Een minteken (plusteken) betekent dat de lonen minder snel (sneller) toenemen in de economie in haar geheel dan in de privésector, wat wil zeggen dat de lonen in de overheidssector minder snel (sneller) toenemen dan in de privésector. De impact van de overheidssector moet dus worden afgetrokken van de vooruitzichten voor de economie in haar geheel als men vooruitzichten voor de privésector wil verkrijgen. Voor Nederland en Frankrijk wordt de impact van de overheidssector geraamd op basis van de vooruitzichten van de nationale prognose-instellingen (CPB en DG Trésor) voor 2015. Er wordt van de hypothese uitgegaan dat de impact in 2016 identiek is. Wat Duitsland betreft, wordt van de hypothese uitgegaan dat de impact van de overheidssector in 2015 en 2016 nihil bedraagt.

Bronnen : CPB, DG Trésor, berekeningen secretariaat CRB

Context van de loonvooruitzichten

Tabel 7: Vergelijking tussen de groeiscenario's voor de eurozone van de NBB en van de Oeso

	2014		2015		2016	
	Oeso	NBB	Oeso	NBB	Oeso	NBB
Bbp volume, groei	0,8%	0,8%	1,1%	1,1%	1,7%	1,7%
Inflatie	0,5%	0,5%	0,6%	0,8%	1,0%	1,5%
Werkloosheidsgraad	11,4%	11,6%	11,1%	11,3%	10,8%	10,8%

Bronnen: NBB, Oeso

Tabel 8: Indicatoren van de macro-economische context van de loonvooruitzichten

	2014				2015				2016			
	Nationale bronnen	Oeso	EC	Nationale banken	Nationale bronnen	Oeso	EC	Nationale banken	Nationale bronnen	Oeso	EC	Nationale banken
Duitsland												
Bbp volume, groei	1,3%	1,5%	1,3%	1,4%	1,2%	1,1%	1,1%	1,0%		1,8%	1,8%	1,6%
Werkloosheidsgraad	5,0%	5,1%	5,1%	6,7%	5,1%	5,1%	5,1%	6,7%		5,1%	4,8%	6,7%
Inflatie (GIPC)	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%	1,4%	1,2%	1,2%	1,1%		1,7%	1,6%	1,8%
Nederland												
Bbp volume, groei	0,8%	0,8%	0,9%	0,8%	1,3%	1,4%	1,4%	1,2%		1,6%	1,7%	1,5%
Werkloosheidsgraad	7,0%	6,8%	6,9%	6,9%	6,8%	6,6%	6,8%	6,6%		6,2%	6,7%	6,6%
Inflatie (GIPC)	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	1,0%	0,8%	0,8%	0,5%		0,9%	1,1%	1,0%
Frankrijk												
Bbp volume, groei	0,4%	0,4%	0,3%		1,0%	0,8%	0,7%			1,5%	1,5%	
Werkloosheidsgraad	nd	10,3%	10,4%		nd	10,5%	10,4%			10,4%	10,2%	
Inflatie (GIPC)	0,7%	0,6%	0,6%		1,1%	0,5%	0,7%			0,9%	1,1%	
België												
Bbp volume, groei	1,0%	1,0%	0,9%	= nationale bronnen	0,9%	1,4%	0,9%	= nationale bronnen	1,4%	1,7%	1,1%	= nationale bronnen
Werkloosheidsgraad	8,5%	8,5%	8,5%		8,8%	8,4%	8,4%		8,7%	8,1%	8,2%	
Inflatie (GIPC)	0,6%	0,6%	0,6%		0,8%	0,7%	0,9%		1,2%	1,2%	1,3%	

Bronnen: JEF, CPB, DG Trésor, NBB, EC, Oeso, DNB, Bundesbank

Fouten in de vooruitzichten

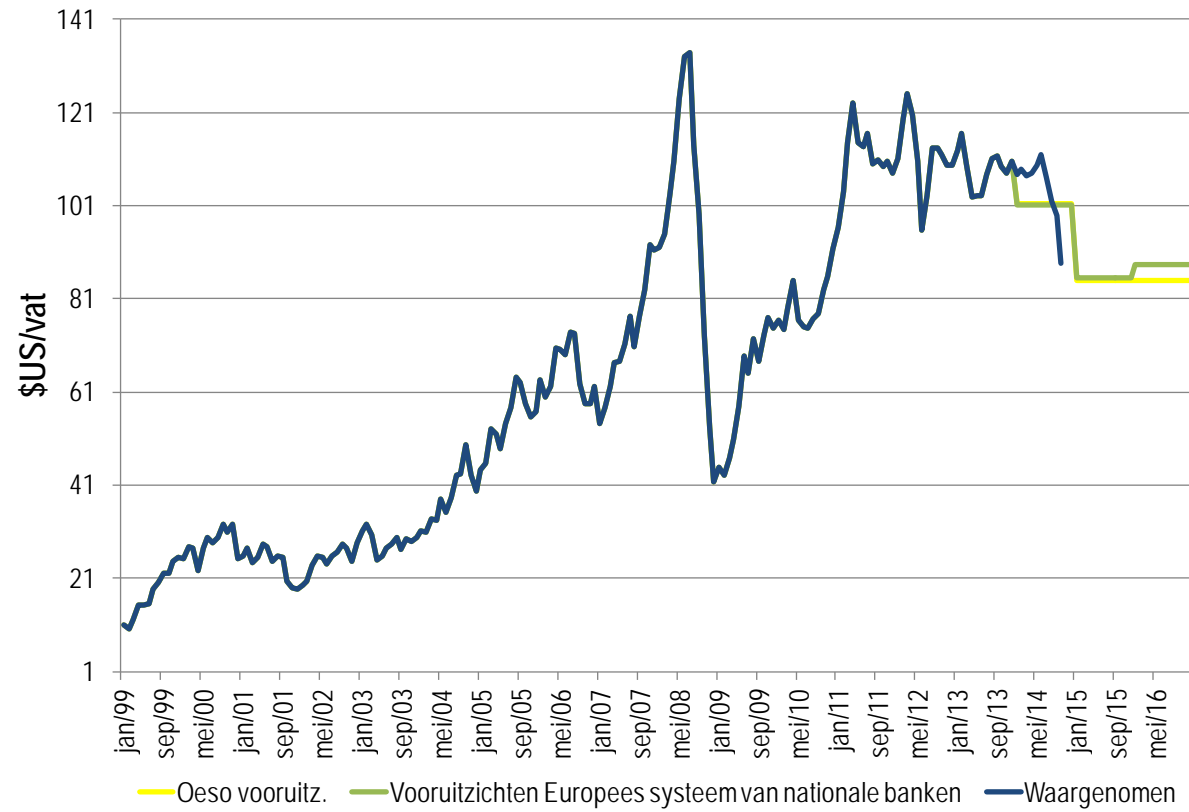
Tabel 9: Verschil tussen de vooruitzichten (tijdens een IPA-jaar) en de gerealiseerde groei van de beloning per werknemer, door de Oeso

		1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006	2007-2008	2009-2010	2011-2012	1997-2012
Vooruitzichten Gem-3	1	5,0%	5,6%	5,3%	5,4%	3,8%	4,6%	4,5%	4,3%	45,7%
Realisatie Gem-3	2	2,6%	3,9%	4,9%	4,0%	3,3%	4,2%	3,3%	5,1%	35,9%
Fout in vooruitzichten	1-2	2,4%	1,6%	0,4%	1,3%	0,5%	0,3%	1,2%	-0,7%	7,2%
Absoluut gemiddeld verschil (gemiddelde van de absolute waarde van de verschillen)							1,1%			
Gemiddeld verschil (eenvoudig rekenkundig gemiddelde van de verschillen)							0,9%			
Gemiddeld verschil van de fouten die ten oorsprong liggen aan de toename van de loonkloof							1,1%			
Type-verschil							0,9%			

Tabel 10: Verschil tussen de vooruitzichten (tijdens een IPA-jaar) en de realisatie van de uurloonkosten van de privésector

		1997-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006	2007-2008	2009-2010	2011-2012	1997-2012
EX-ANTE										
Vooruitzichten m.b.t. de ontwikkeling van de ULK, privésector, Technische verslagen	1	6,6%	6,4%	6,1%	5,1%	5,3%	5,5%	5,1%	5,0%	55,1%
EX-POST										
ULK privésector, waarnemingen	2	3,5%	6,8%	6,4%	3,8%	4,0%	3,8%	4,6%	5,3%	45,1%
FOUT IN VOORUITZICHTEN										
	1-2	3,0%	-0,4%	-0,3%	1,2%	1,2%	1,7%	0,5%	-0,3%	6,9%
Absoluut gemiddeld verschil (gemiddelde van de absolute waarde van de verschillen)							1,1%			
Gemiddeld verschil (eenvoudig rekenkundig gemiddelde van de verschillen)							0,8%			
Gemiddeld verschil van de fouten die ten oorsprong liggen aan een toename van de loonkloof							1,5%			
Type-verschil							1,2%			

Grafiek 1 : Ontwikkeling van de prijs voor een vat ruwe Brentolie van januari 1999 tot december 2016

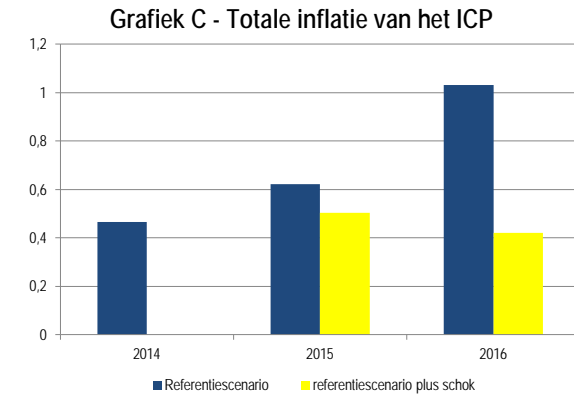
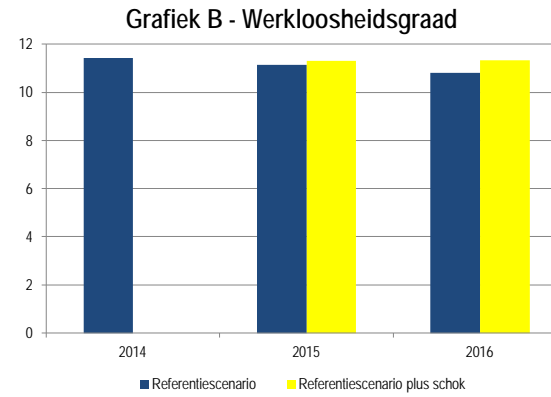
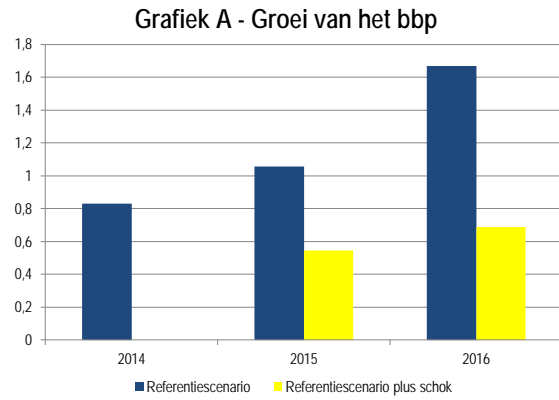
Noot: Van januari 1999 tot oktober 2014 gaat het om waargenomen gegevens. Voor de periode van 2014 tot 2016 gaat het om vooruitzichten van de Oeso (Perspectives économiques, november 2014)

Pessimistisch scenario van de Oeso

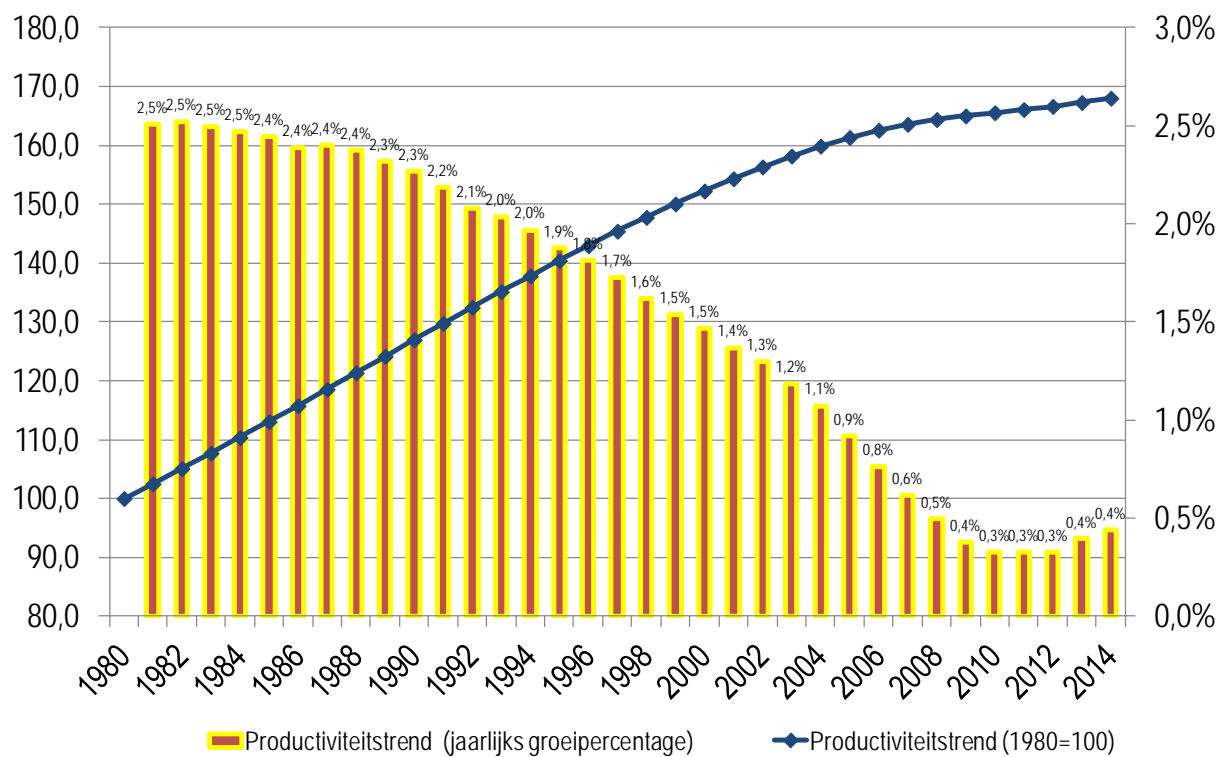
(Vert.) "Volgens de toegepaste simulatiemodellen zouden een daling van de inflatieverwachtingen in de eurozone en een verlies aan vertrouwen vanwege de investeerders de eurozone in een situatie kunnen brengen die dicht tegen een recessie en een deflatie aanleunt. De in model gebrachte schokken zijn: een daling van de inflatieverwachtingen met 50 basispunten, een daling van de aandelenkoersen van 10% en een groei van het verschil van de rente op de bedrijfsobligaties, van de risicopremie van de aandelen en van het verschil tussen de rentevoeten waaraan de gezinnen ontlene en de leningrente met 100 basispunten. Die situatie zou als effect hebben dat de bbp-groei van de eurozone wordt afgeremd met ongeveer 0,5 procentpunt in 2015 en met 1 procentpunt in 2016, terwijl de werkloosheidsgraad met ongeveer 0,5 procentpunt zou toenemen (grafieken A en B). De daling van de inflatievooruitzichten en de uitbreiding van de onbenutte capaciteit in de economie zouden de inflatie onder druk zetten, die gedurende het tweede jaar ca. 0,6 procentpunt zou inboeten (grafiek C). De verslapping van de invoervraag in de eurozone zou ongunstige effecten hebben op de andere economieën. Tijdens het tweede jaar zou de groei vertragen met ongeveer 0,2 tot 0,3 procentpunt in de meeste grote economieën, maar met 0,5 procentpunt of meer in de andere Europese open economieën die vrij belangrijke handelsbetrekkingen hebben met de eurozone. Mocht de groei in de eurozone zwak blijven, dan zouden nieuwe negatieve schokken kunnen ontstaan wegens het tanende vertrouwen en toenemend spaargedrag uit voorzorg, die verband houden met de toenemende schuld en de stijging van de werkloosheid" (Oeso, blz. 52).

De Oeso neemt de "risico's" die zich voordoen rond het centrale scenario in beschouwing en analyseert de impact ervan d.m.v. simulaties. Bij de keuze van de alternatieve scenario's kwamen heel wat "beoordelingen" te pas, zodat men niet per se kan stellen dat een alternatief scenario "de grootste kans heeft werkelijkheid te worden, of het slechtst mogelijke scenario vormt".

Grafiek 2: Economische vooruitzichten van de eurozone in de lijn van een referentiescenario en in geval van een pessimistisch scenario

Grafiek 3: Arbeidsproductiviteitstrend in de markttagen

Noot: Arbeidsproductiviteit in volume in de markttagen, afgevlakte reeks d.m.v. HP-filter
Bronnen: FPB

Andere tabellen

Tabel 11: Totale werkgelegenheid in de privésector (S1-S13)

III. Totale werkgelegenheid in de privésector (S1-S13)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ^p	2013-2014	1997-2014
	<i>Jaarlijks veranderingspercentage</i>							<i>gecumuleerd veranderingspercentage</i>	
Personen									
Gemid.3 ⁽¹⁾	1,2%	-0,7%	0,1%	1,5%	0,8%	0,1%	0,3%	0,4%	15,8%
België	1,9%	-0,5%	0,7%	1,6%	0,4%	-0,4%		0,0%	17,6%
Gewerkte uren									
Gemid.3	1,2%	-3,3%	1,0%	1,8%	0,0%	-0,4%	0,5%	0,2%	6,8%
België	1,5%	-2,5%	1,0%	2,3%	0,3%	-0,4%		0,5%	16,4%
Bronnen: Eurostat, nationale boekhoudingen, extractie november 2014									
^(p) Vooruitzichten: OCDE, Economic Outlook 96, november 2014									
⁽¹⁾ S1 voor vooruitzichten 2014									

Tabel 12: Onderzoek en ontwikkeling

Onderzoek en ontwikkeling ⁽¹⁾	2008	2009	2010	2011	2012	2013
België	1,92%	1,97%	2,05%	2,15%	2,24% ^(e)	2,28% ^(p)
EU-15 ^e	1,94%	2,03%	2,02%	2,06%	2,09%	2,11% ^(e)
Gemid. 3	2,28%	2,40%	2,39%	2,46%	2,53%	2,56% ^(ep)
⁽¹⁾ Totale binnenlandse O&O-uitgaven als % van het bbp						
^e = raming; ^p = voorspelling						

Tabel 13: Elementen van de looncontext

VI. Elementen van de looncontext					
	Loonniveau (in % van het gemiddelde loon)	Alleenstaande	Koppel, twee identieke inkomens	Koppel met kinderen, twee identieke inkomens	
Impact van de (para)fiscaliteit op de koopkrachtontwikkeling over de periode 1996-2013 ¹	50%	14,2%	16,9%	16,6%	
	100%	2,9%	5,4%	5,5%	
	250%	4,2%	5,1%	5,1%	
	2008	2009	2010	2011	2012
Reëel bruto alternatief beschikbaar inkomen per Belgische inwoner ² (jaarlijkse veranderingspercentages)	1,4%	1,6%	-1,6%	-2,0%	0,5%

¹ Verschillende correcties werden aangebracht aan de methodologie van de simulaties (zie Bijlage TV2014)

² Het reële bruto alternatief beschikbaar inkomen per inwoner is het bruto beschikbaar inkomen van de particulieren, verhoogd met de sociale overdrachten in natura, gedeflateerd door de deflator van de werkelijke consumptieve bestedingen van de particulieren en gedeeld door de totale bevolking (jaarlijkse veranderingspercentages)